

The effect of Mock-based curriculum in the development of
students' professional competencies
(Case study: Islamic Azad University of Golestan province)

Elham Shariati, Ladan Salimi✉, Vahid Fallah

Abstract

Background and Aim: Cultivating people for the world of work through higher education should be done in such a way that the higher education system creates the necessary competencies in them in general and specialized fields, and this will not be achieved unless the curricula are designed in such a way that this Create and strengthen competencies in graduates. These challenges and opportunities indicate the necessity and feasibility of the Mock-based curriculum in higher education and also affect all components of this type of curriculum. With the correct management of these challenges and the proper foundation for the optimal use of opportunities, it is possible to take full advantage of the capacity of MOCs in the curriculum and increase the efficiency and effectiveness of higher education. This research has been conducted with the aim of investigating the effect of MOQ-based curriculum in the development of students' professional competencies (Case Study: Islamic Azad University of Golestan Province). **Method:** The current research method is quantitative and qualitative and in terms of practical research purpose and in terms of cross-sectional time, it was carried out using a mixed exploratory method (quantitative and qualitative). The statistical population of this research includes 375 students of Azad University of Golestan province in 1400. To collect data, two tools and semi-structured interview were used. Confirmatory factor analysis was used to validate the questionnaire and Cronbach's alpha index was used to determine reliability. **Results:** The findings of the research showed that the mock-based curriculum was able to predict 54% of the variance of the professional competencies of Islamic Azad University students. Also, the mock-based curriculum with a t value of 19.001 and a regression coefficient of 0.737 can positively and significantly affect students' professional competencies, and the elements of the mock-based curriculum have been able to account for 60% of the variance of professional competencies. Students of Islamic Azad University, predict. **Conclusion:** The goals, teaching-learning methods and evaluation of the mock-based curriculum have a significant and significant effect on professional competencies. While the content of the Mock-based curriculum has no significant effect on students' professional competencies. Also, evaluation of the curriculum based on Mock has more predictive power for students' professional competencies.

Received: 13.01.2022

Revision: 06.03.2022

Acceptance: 13.03.2022

Keywords:

Mock based curriculum, professional qualifications, students.

How to cite this article:

Shariati, E. Salimi, L., & Fallah, V. The effect of Mock-based curriculum in the development of students' professional competencies (Case study: Islamic Azad University of Golestan province). *Jayps*, 2021, 2(2): 1-10

Article type

Original research

1. Elham Shariati, PhD student, Department of educational sciences and curriculum planning, Sari branch, Islamic Azad University of Sari, Iran. **2. Ladan Salimi**, Assistant Professor, Department of educational sciences and curriculum planning, Sari Branch, Islamic Azad University of Sari, Iran, **3. Vahid Fallah**, Assistant Professor, Department of educational sciences and curriculum planning, Sari Branch, Islamic Azad University of Sari, Iran

✉ Correspondence related to this article should be addressed to **Ladan Salimi**, Assistant Professor, Department of educational sciences and curriculum planning, Sari Branch, Islamic Azad University of Sari, Iran

Email: s.ladan.@yahoo.com

تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه آزاد اسلامی استان گلستان)

الهام شریعتی، لادن سلیمی، وحید فلاح ✉

چکیده	دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۲۳
<p>زمینه و هدف: پرورش افراد برای دنیای کار توسط آموزش عالی بایستی به گونه‌ای صورت پذیرد که نظام آموزش عالی شایستگی‌های لازم را در آنها در زمینه‌های عمومی و تخصصی ایجاد نماید و این محقق نخواهد شد مگر آنکه برنامه‌های درسی به گونه‌ای طراحی شده باشند که این شایستگی‌ها را در دانش‌آموختگان ایجاد و تقویت نماید. با مدیریت صحیح این چالش‌ها و نیز بسترسازی مناسب در جهت استفاده بهینه از فرصت‌ها، می‌توان از ظرفیت موک‌ها در برنامه درسی بهره کامل را گرفت و به کارآمدی و اثربخشی آموزش عالی افزود. این تحقیق با هدف بررسی تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه آزاد اسلامی استان گلستان) انجام شده است. روش پژوهش: پژوهش حاضر حاضر از نوع کمی و کیفی و از نظر هدف پژوهشی کاربردی و به لحاظ زمان مقطعی که به روش آمیخته اکتشافی (کمی و کیفی) انجام شد. جامعه آماری این تحقیق شامل دانشجویان دانشگاه آزاد استان گلستان در سال ۱۴۰۰ به تعداد ۳۷۵ نفر می‌باشد. برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار خویش و مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. برای انجام رواسازی پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی و جهت تعیین پایایی از شاخص آلفای کرونباخ استفاده شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد که برنامه درسی مبتنی بر موک توانسته است ۵۴ درصد از واریانس شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را پیش‌بینی کند؛ همچنین برنامه درسی مبتنی بر موک با مقدار t برابر ۱۹/۰۰۱ و ضریب رگرسیونی ۰/۷۳۷ می‌تواند به طور مثبت و معناداری بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان موثر باشد و عناصر برنامه درسی مبتنی بر موک توانسته‌اند ۶۰ درصد از واریانس شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را پیش‌بینی کنند. نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش اهداف، روش‌های یاددهی-یادگیری و ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک بر شایستگی‌های حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری دارد. در حالی که بین محتوا برنامه درسی مبتنی بر موک بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان تأثیر معناداری ندارد. همچنین ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بیشتری برای شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان را دارد.</p>	اصلاح مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۵
	پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۲/۲۲
	واژه‌های کلیدی:
	برنامه درسی مبتنی بر موک، شایستگی‌های حرفه‌ای، دانشجویان
	نحوه ارجاع دهی به مقاله:
	شریعتی، ا، سلیمی، ل، فلاح، و. (۱۴۰۰). تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه آزاد اسلامی استان گلستان). <i>دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان</i> ، ۱۰-۱: (۲)۲
	نوع مقاله:
	پژوهشی اصیل
	<p>۱. الهام شریعتی، دانشجوی دکتری گروه علوم تربیتی برنامه ریزی درسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایران؛ ۲. لادن سلیمی، استادیار گروه علوم تربیتی برنامه ریزی درسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایران؛ ۳. وحید فلاح، استادیار گروه علوم تربیتی برنامه ریزی درسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایران</p>
	✉ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به لادن سلیمی استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، خوراسگان ایران است.
	پست الکترونیکی: s.ladan.@yahoo.com

دارد که می‌بایست تحت هر شرایطی و در همه موقعیت‌ها مورد توجه قرار گیرد (کاشی نهنجی و همکاران، ۱۳۹۷). در جامعه بین‌المللی، به مجموعه دانش، مهارت و نگرش‌هایی که افراد را قادر می‌سازند به صورتی اثربخش فعالیت‌های مربوط به شغل یا عملکرد شغلی را طبق استانداردهای مورد انتظار انجام دهند، شایستگی حرفه‌ای نامیده می‌شود (صموتی و دوراندیش، ۱۳۹۵). ماهاجان^۴ و همکاران (۲۰۱۹) به این نتیجه دست یافتند که بسیاری از دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی برای مدیریت دانش و رشد مهارت از دوره‌های آموزشی مبتنی بر موک استفاده می‌کنند. آلون^۵ (۲۰۱۲) در پژوهشی نشان داد که مهارت‌های مدیریتی فراگیران در راستای شرکت در دوره‌های موک افزایش یافته است. لیم^۶ و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که این دوره‌های مبتنی بر موک منجر به تقویت مهارت‌ها، آموزش‌های شغلی و حرفه‌ای و یادگیری مستمر می‌شود. دوره‌های آموزشی مبتنی بر موک، محتوا، برنامه‌ها، مهارت‌ها و تعالیمی این دوره‌ها به عنوان یکی از راه‌های تعلیم و یادگیری یکی از روش‌های تقویت‌کننده مهارت‌های حرفه‌ای و شغلی در سال‌های اخیر محسوب می‌گردد که رواج زیادی یافته است. بنابراین چگونگی برنامه‌های درسی و محتوای مطالب و مفاهیمی که در قالب این دوره‌ها برگزار می‌گردد و کیفیت و اهداف آن‌ها از جمله مهم‌ترین و حساس‌ترین موضوعاتی است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد (جعفری و همکاران، ۱۳۹۶)؛ اما علی‌رغم رواج چشمگیر دوره‌های آموزش الکترونیکی و دوره‌های مبتنی بر موک در نظام آموزش عالی کشورهای پیشرفته در ایران در ایران نظام آموزش عالی و دانشگاهی حدوداً کمتر از یک دهه گذشته و نظام آموزش و پرورش نیز تنها از سال گذشته آن هم به دلایل شرایط بحرانی بیماری کووید ۱۹ و عدم امکان حضور فراگیران در کلاس درس بر استفاده از امکانات و فضای الکترونیکی برای آموزش و تعلیم تمرکز نموده است، این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه سابقه استفاده از این بستر به بیش از دو دهه گذشته بر می‌گردد. موک نه تنها به عنوان یک ابزار آموزشی

مقدمه

با توسعه و گسترش ارتباطات الکترونیکی در چند دهه گذشته بسیاری از حوزه‌های زندگی اجتماعی تحت تأثیر قرار گرفته است. از جمله مهم‌ترین حوزه‌های متأثر از این موضوع حوزه تعلیم و یادگیری، آموزش و پرورش و آموزش عالی است. استفاده از ارتباطات الکترونیکی و ابزارهای موجود در بستر شبکه گسترده الکترونیکی در بسیاری از کشورهای پیشرفته و صنعتی زمینه را برای کاهش هزینه‌های یادگیری، فراهم نمودن بستر وسیع برای شرکت در دوره‌های آموزشی برخط، کارگاه‌های غیرحضور و مجازی، کلاس‌های درس غیرحضور، ویدئو کنفرانس‌ها و بسیاری دیگر از این قبیل بسترها در نظام آموزش عالی کشورهای پیشرفته رواج بسیاری یافته است (مالی^۱، ۲۰۱۶). یکی از پیشرفت‌های جدید و نوظهوری که اخیراً در حیطه آموزش الکترونیکی به وقوع پیوسته و کشورهای توسعه یافته در طراحی و اجرای آن کوشیده‌اند، دوره‌های آموزش آنلاین فراگیر «موک»^۲ بوده است. این دوره‌ها به صورت آنلاین به وقوع می‌پیوندند، که عموماً تعداد زیادی شرکت‌کننده (دانشجویان، اساتید و...) در آن شرکت می‌کنند. به عبارتی دیگر این فراگیری به نحوی است که این دوره‌ها را بزرگتر از کلاس‌های دانشکده می‌کند، این دوره‌ها برخی اوقات خیلی بیشتر از چند هزار نفر در هر دوره آموزشی را در خود می‌گنجانند و اکثر این دوره‌ها به صورت رایگان برای هر فردی قابل استفاده است (کندی^۳، ۲۰۱۴).

مزایا و فواید این دوره‌ها سبب شد تا مراکز آموزش عالی، دوره‌های آموزشی، کنفرانس‌ها، همایش‌ها، کارگاه‌های مهارتی و حرفه‌ای را در قالب دوره‌های مبتنی بر موک برگزار نمایند. این روش توانسته است در حوزه‌های مختلف نظری، مهارتی، حرفه‌ای و تقویت و رشد شایستگی‌های آموزشی، حرفه‌ای، شغلی و مهارتی دانشجویان تأثیر بسزایی داشته باشد. ارتقاء شایستگی‌های حرفه‌ای و مهارتی دانشجویان یکی از مهم‌ترین فاکتورها و شاخص‌های رشد و توسعه آموزش عالی و نقش مستقیم با پرورش نسل جوان

4 Mahajan
5 Allon
6 Lim

1 Mali
2 Massive Open Online Course (MOOC)
3 Kennedy

مطالعه کیفی: هدف اصلی این مرحله از پژوهش بررسی و کاوش مفاهیم، مقوله‌ها و ساخت پرسشنامه برای بخش کمی است. بنابراین از طریق مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی به صورت انفرادی با خبرگان علمی، اساتید و متخصصان برنامه درسی در کشور ایران که به صورت هدفمند انتخاب شده‌اند، راه‌های کیفی لازم و با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی به مثابه تکنیک پژوهشی، مفاهیم و مقوله‌ها شناسایی و مورد تحلیل قرار خواهد گرفت. مرحله سوم: مطالعه کمی: در این مرحله ابعاد و مولفه‌های اساسی به دست آمده در مرحله کیفی در معرض قضاوت جامعه آماری قرار گرفت و اهمیت آنها به صورت کمی مشخص می‌شود. به این ترتیب در این مرحله از روش پژوهش توصیفی - پیمایشی استفاده می‌شود.

جامعه آماری در بخش کیفی تعداد ۱۵ نفر از اساتید و متخصصان برنامه‌ریزی درسی و همچنین صاحب‌نظرانی که در زمینه توسعه حرفه‌ای کار کرده‌اند با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و با در نظر گرفتن قانون اشباع به به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند و در بخش کمی نیز جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه آزاد استان گلستان در سال ۱۴۰۰ به تعداد ۳۷۵ می‌باشد که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای نسبی چند مرحله‌ای انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار خویس و مصاحبه نیمه ساختاریافته جهت شناسایی مولفه‌ها و زیرمولفه‌ها استفاده شد. در این راستا پس از اخذ مجوزهای لازم با مصاحبه‌شونده‌های مورد نظر هماهنگی لازم صورت گرفت و یک نسخه از پروتکل و سؤالات مصاحبه از قبل جهت آمادگی پاسخ به سؤالات در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار داده شد. سپس پژوهشگر در زمان تعیین شده در محل کار مصاحبه‌شوندگان حضور یافت و مصاحبه‌هایی را به مدت ۳۰ تا ۶۰ دقیقه انجام داد.

آنلاین توانسته است به جایگاه ارزشمندی در دنیای آموزش و یادگیری برسد بلکه به عنوان یک موج فکری نیز شناخته شده است که توجه بسیاری از نویسندگان و پژوهشگران را به خود جلب کرده است. هرچند این مسئله در ایران قابل تردید است چرا که نه تنها موک به عنوان یک ابزار آموزشی غالب مورد استفاده قرار نمی‌گیرد بلکه تاکنون هیچ پژوهشی در ارتباط با کم و کیف این مسئله انجام نشده است (جعفری و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین در نظام آموزشی ایران نه در حوزه نظری به اهمیت و مزایای دوره‌های آموزشی مبتنی بر موک و محتوای درسی متناسب با این دوره‌ها پرداخته شده است و نه در حوزه عملی اقدامات مناسب و مفیدی صورت گرفته است. با توجه به این که رفته رفته آموزش‌ها، دوره‌ها و کلاس‌های الکترونیکی و مبتنی بر موک در ایران در حال شکل گرفتن است، اما این دوره‌ها فاقد اصول، قواعد، اهداف، برنامه‌ها و استراتژی‌های کلان و همچنین فاقد ماهیت و محتوای استاندارد و متناسب می‌باشد. این دوره‌ها نه تنها کارایی لازم را نخواهد داشت بلکه هزینه، بار مالی و اتلاف وقت و سرمایه انسانی را در بر خواهد داشت. لذا پژوهش حاضر درصدد پاسخ به پرسش است که تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کمی و کیفی است و از نظر هدف پژوهشی کاربردی و به لحاظ زمان مقطعی که به روش آمیخته اکتشافی (کمی و کیفی) انجام شد. در طرح روش آمیخته محقق در ابتدا با استفاده از تحقیق کیفی مفهوم سازی کرده و سپس به جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی پرداخته است. مرحله اول: بررسی ادبیات پژوهش: شناسایی مولفه‌های الگوی پیشنهادی و تدوین الگو به روش کیفی و ساخت و اجرای ابزار و آزمون سؤالات تحقیق و اعتبارسنجی الگو به روش کمی مرحله دوم:

جدول ۱: سؤالات مصاحبه با خبرگان

ردیف	سوال
۱	از نظر شما مولفه‌های شایستگی حرفه‌ای دانشجویان کدام است؟

۲	برای این که دوره‌های آنلاین و باز (موک) بتواند منجر به شایستگی‌های حرفه‌ای در دانشجویان شود از چه ویژگی‌هایی برخوردار باشد؟
۳	از نظر شما اهداف درسی مبتنی بر موک چگونه است؟
۴	از نظر شما محتوای برنامه درسی مبتنی بر موک چگونه است؟
۵	از نظر شما روش‌های یاددهی - یادگیری برنامه درسی مبتنی بر موک چگونه است؟
۶	از نظر شما ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک چگونه است؟

باز، کدگذاری محوری انجام گرفت. در مرحله کدگذاری باز داده‌ها، نتایج حاصل از مصاحبه که به صورت ضبط شده در اختیار داشتیم را ابتدا به صورت مکتوب درآورده و مورد بررسی قرار گرفتند. سپس در مرحله محوری مفاهیم در قالب مقوله‌ها و بعد از آن در دسته‌های بزرگ مفهومی قرار گرفتند. لازم به ذکر است که در سیر این مراحل مفاهیم تکراری و نزدیک به هم از لحاظ معنایی حذف و یا با هم ادغام شدند. مفاهیم انتخاب شده توسط پژوهشگر مستقیماً از نتایج مکتوب حاصل از مصاحبه استخراج شد که در طی انجام این کار تمامی مصاحبه‌ها برای یافتن مقوله‌های اصلی و فرعی به صورت منظم مورد بررسی قرار گرفتند و در نهایت با نظر اساتید عنوان مناسب برای هر گروه از مفاهیم دسته‌بندی شده انتخاب و معرفی شد. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و برای بررسی سوالات پژوهش از آمار استنباطی به کمک نرم‌افزار SPSS²³ و PLS استفاده گردید. و همچنین برای از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی برای بررسی سوالات پژوهش استفاده شده است.

یافته‌ها

برای پاسخگویی به سوال: «تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟»، پس از تعیین روایی و پایایی مولفه‌های به دست آمده پرسشنامه جهت توزیع بین دانشجویان تهیه شد. سپس با استفاده از رگرسیون به بررسی تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی پرداخته شد.

داده‌ها و اطلاعات مرتبط با تأثیر و اثرات الگو بر دانشجویان از طریق پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شد. این پرسشنامه شامل سه قسمت است: الف) معرفی ابزار و راهنمای پاسخگویی به سوالات پرسشنامه ب) سوالاتی به منظور کسب اطلاعات درباره ویژگی‌های شخصی نمونه آماری از قبیل جنسیت، سن، میزان تحصیلات و... ج) متن اصلی پرسشنامه. برای انجام رواسازی پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. در این پژوهش به منظور بررسی پایایی در قسمت کیفی، خلاصه‌ای از یافته‌های بدست آمده از مصاحبه، چندین مورد از مکتوبات حاصل از مصاحبه به آنها منعکس داده شد و مورد تایید آنها قرار گرفت. در مرحله کدگذاری داده‌ها، این عمل چندین بار توسط پژوهشگر مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت با مشورت با اساتید راهنما و مشاور به پایان رسید. در پژوهش حاضر، برای تعیین پایایی از شاخص آلفای کرونباخ¹ استفاده شد، غالباً ضریب آلفای بالای ۰/۷ مطلوب تلقی می‌شود.

روش اجرای پژوهش

گردآوری اطلاعات در این پژوهش از دو طریق انجام گرفت: الف) روش کتابخانه‌ای: در این پژوهش از روش کتابخانه‌ای در بخش مبانی نظری و بررسی دیدگاه‌های صاحب‌نظران و تدوین پیشینه تحقیق پیرامون موضوع پژوهش استفاده شد. ب) روش میدانی: روش میدانی در این پژوهش در دو مرحله انجام شد: کیفی: مصاحبه و کمی: پرسشنامه. برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی پژوهش از تحلیل محتوای کیفی استقرایی استفاده شده است. در این طرح تحلیل داده‌ها در دو مرحله کدگذاری

جدول ۲: خلاصه مدل			
مدل	R	R Square	Adjusted R Square
۱	۰/۷۳۷	۰/۵۴۳	۰/۵۴۱

نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که برنامه درسی مبتنی بر ماک توانسته است ۵۴ درصد از واریانس شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را پیش‌بینی کند.

جدول ۳: نتایج پیش‌بینی شایستگی‌های حرفه‌ای بر اساس برنامه درسی مبتنی بر ماک					
مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	
۱۰۴۲۹/۳۲۶	۱	۱۰۴۲۹/۳۲۶	۳۶۱/۰۴۱	۰/۰۰۰	رگرسیون
۸۷۸۱/۵۹۳	۳۰۴	۲۸/۸۸۷			باقی مانده
۱۹۲۱۰/۹۱۸	۳۰۵				کل

بر اساس نتایج جدول بالا مقدار به دست آمده F (۳۶۱/۰۴۱) در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۱ معنادار است. نشان می‌دهد برنامه درسی مبتنی بر ماک قادر است میزان تغییرات شایستگی‌های حرفه‌ای را توضیح دهد. به عبارتی، مدل رگرسیونی پژوهش مدل خوبی است و به کمک آن قادریم تغییرات متغیر ملاک (شایستگی‌های حرفه‌ای) را بر اساس برنامه درسی مبتنی بر ماک تبیین کنیم.

جدول ۴: نتایج ضرایب رگرسیونی شایستگی‌های حرفه‌ای بر اساس برنامه درسی مبتنی بر ماک					
مدل	ضرایب رگرسیونی غیراستاندارد		T	سطح معناداری	
	B	Std.Error			
ثابت	۳/۶۰۵	۱/۸۳۵	۱/۹۶۵	۰/۰۵۰	
برنامه درسی مبتنی بر ماک	۰/۳۸۱	۰/۰۲۰	۱۹/۰۰۱	۰/۰۰۰	

نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که برنامه درسی مبتنی بر ماک با مقدار t برابر ۱۹/۰۰۱ و ضریب رگرسیونی ۰/۷۳۷ می‌تواند به طور مثبت و معناداری بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان موثر باشد. در ادامه جهت تعیین میزان تأثیرگذاری عناصر برنامه درسی مبتنی بر ماک بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان از رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است.

جدول ۵: خلاصه مدل عناصر برنامه درسی مبتنی بر ماک بر شایستگی‌های حرفه‌ای			
مدل	R	R Square	Adjusted R Square
۱	۰/۷۷۸	۰/۶۰۶	۰/۶۰۰

نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که عناصر برنامه درسی مبتنی بر ماک توانسته است ۶۰ درصد از واریانس شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را پیش‌بینی کند.

جدول ۶: نتایج پیش‌بینی شایستگی‌های حرفه‌ای بر اساس عناصر برنامه درسی مبتنی بر موک					
سطح معناداری	F	میانگین مجدورات	درجه آزادی	مجموع مجدورات	
۰/۰۰۰	۱۱۵/۵۳۴	۲۹۰۸/۴۱۵	۱	۱۱۶۳۳/۶۶۲	رگرسیون
		۲۵/۱۷۵۴	۳۰۴	۷۵۷۷/۲۵۷	باقی مانده
			۳۰۵	۱۹۲۱۰/۹۱۸	کل

عبارتی، مدل رگرسیونی پژوهش مدل خوبی است و به کمک آن قادریم تغییرات متغیر ملاک (شایستگی‌های حرفه‌ای) را بر اساس عناصر برنامه درسی مبتنی بر موک تبیین کنیم.

بر اساس نتایج جدول بالا، مقدار به دست آمده F (۱۱۵/۵۳۴) در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۱ معنادار است، نشان می‌دهد عناصر برنامه درسی مبتنی بر موک قادرند میزان تغییرات شایستگی‌های حرفه‌ای را توضیح دهند. به

جدول ۷: نتایج ضرایب رگرسیونی شایستگی‌های حرفه‌ای بر اساس عناصر برنامه درسی مبتنی بر موک					
سطح معناداری	T	Beta	ضرایب رگرسیونی غیراستاندارد		مدل
			Std.Error	B	
۰/۰۱۱	۲/۵۵۳		۱/۷۲۷	۴/۴۱۱	ثابت
۰/۰۰۷	۲/۷۳۴	۰/۱۳۳	۰/۱۲۵	۰/۳۴۰	اهداف برنامه درسی
۰/۴۰۹	-۰/۸۲۷	-۰/۰۴۴	۰/۰۹۷	-۰/۰۸۱	محتوا برنامه درسی
۰/۰۰۰	۳/۹۳۱	۰/۲۲۱	۰/۰۸۹	۰/۳۵۰	روش‌های یاددهی-یادگیری
۰/۰۰۰	۱۱/۷۶۷	۰/۵۶۷	۰/۰۶۶	۰/۷۷۷	ارزشیابی برنامه درسی

سوال: تأثیر برنامه درسی مبتنی بر موک بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟

طبق نتایج برنامه درسی مبتنی بر موک توانسته است ۵۴ درصد از واریانس شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را پیش‌بینی کنند. همچنین مشخص شده است برنامه درسی مبتنی بر موک با مقدار t برابر ۱۹/۰۰۱ و ضریب رگرسیونی ۰/۷۳۷ می‌تواند به طور مثبت و معناداری بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان موثر باشد. نتایج نشان می‌دهد که عناصر برنامه درسی مبتنی بر موک توانسته‌اند ۶۰ درصد از واریانس شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را پیش‌بینی کنند. اهداف، روش‌های یاددهی-یادگیری و ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک بر شایستگی‌های حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری دارد. در حالی که بین محتوا برنامه درسی مبتنی بر موک بر شایستگی‌های

با توجه به مقدار t که در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۱ معنادار است می‌توان گفت، اهداف، روش‌های یاددهی-یادگیری و ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک بر شایستگی‌های حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری دارد. در حالی که بین محتوا برنامه درسی مبتنی بر موک بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان تأثیر معناداری ندارد. ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک با ضریب رگرسیونی ۰/۵۶۷، روش‌های یاددهی-یادگیری برنامه درسی مبتنی بر موک با ضریب ۰/۲۲۱ و اهداف برنامه درسی مبتنی بر موک با ضریب ۰/۱۳۳ به ترتیب بالاترین تأثیر رگرسیونی را بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان داشته‌اند. بنابراین می‌توان بیان نمود که ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بیشتری برای شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان را دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

موارد همچنان محتوای آموزشی به صورت غیر تعاملی و یک‌طرفه و غیر همزمان در دسترس یادگیرندگان قرار دارند.

پیشنهاد‌های پژوهش

برای عمل به برنامه درسی مبتنی بر موک در جهت توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای پیشنهادهایی ارائه شده است:

کدهای استخراج شده در این مطالعه می‌تواند راهنمای خوبی برای مطالعات عمیق‌تر و تخصصی‌تر راجع به ابعاد جزئی این برنامه درسی به شمار آید.

مدل این مطالعه می‌تواند به عنوان چارچوبی برای شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان و فراهم کردن زمینه آن در دانشگاه استفاده کرد؛ در ارتباط با مدل مفهومی که بر پایه دانش، ادراک و تجربه اکثریت شرکت‌کنندگان در پژوهش و به عنوان مدل نهایی پژوهش طراحی شده است، می‌تواند معیار مناسبی برای شناخت عمیق‌تر، مطالعات وسیع‌تر و ساختمندی برنامه درسی مبتنی بر موک، در راستای بهبود، توسعه و امکان به کارگیری این برنامه درسی باشد.

مدل ارائه شده و نتایج این پژوهش، بینش مفیدی در اختیار مدیران و طراحان برنامه درسی قرار می‌دهد تا از آن برای ارزشیابی شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان و بهسازی و ارزیابی آن استفاده کنند.

بر اساس این نتایج مسئولان و برنامه‌ریزان آموزشی در آموزش عالی بایستی بدانند که دانشجویان به چه نوع شایستگی و مهارتی نیاز دارند و برنامه‌های آموزشی خود را بر روی فراگیری این شایستگی‌ها متمرکز کنند.

موازین اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان مصاحبه و همچنین تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند. پس از اتمام پژوهش گروه گواه نیز تحت مداخله قرار گرفتند.

حرفه‌ای دانشجویان تأثیر معناداری ندارد. ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر موک قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بیشتری برای شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان را دارد. این نتایج با مطالعات کرمی و همکاران (۱۳۹۶)، ماهاجان و همکاران (۲۰۱۹)، لیم و همکاران (۲۰۱۶) و لازارونی و جونیور (۲۰۱۵) همخوانی دارد.

کرمی و همکاران (۱۳۹۶) نشان دادند که برنامه درسی مبتنی بر روایت پژوهی و توسعه حرفه‌ای دانشجویان سبب می‌گردد تا دانشجو معلمان با تفکر و تامل در تجارب خود و دیگران، اقدام به ساخت معانی می‌کنند؛ آن‌ها فعالانه دانش، مهارت و نگرش خود را از روایت‌ها می‌آموزند و به توسعه حرفه‌ای دست می‌یابند. ماهاجان و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی نشان دادند که دوره‌های فراگیر آنلاین و باز در بسیاری از دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی برای مدیریت دانش و رشد مهارت استفاده می‌شوند. لیم و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که این دوره‌ها منجر به کاهش هزینه‌های تحصیل در سطح دانشگاه، افزایش دوره‌های آموزشی، تقویت مهارت‌ها، آموزش‌های شغلی و حرفه‌ای و یادگیری مستمر می‌شود. لازارونی و جونیور (۲۰۱۵) با بررسی تأثیر دوره‌های فراگیر و آنلاین در برنامه درسی دانشگاه در بین دانشجویان دانشگاه‌های لندن نشان داده‌اند که این دوره‌ها در سطح وسیعی به یادگیری و تقویت مهارت‌های دانشجویان منجر شده است.

در تبیین این نتایج می‌توان بیان نمود که حمایت از بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در گستره نوآوری‌های آموزشی اعم از گستره اهداف برنامه درسی، شیوه‌های یادگیری و یاددهی و ارزشیابی به ویژه در دوره‌های آموزشی مبتنی بر موک، یکی از مهم‌ترین عوامل در جهت ارتقاء سطح آموزش و ایجاد شایستگی‌های حرفه‌ای است. نیز مشخص شده است که محتوا برنامه درسی مبتنی بر موک نتوانسته است بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان موثر واقع شود. این نتیجه می‌تواند بیانگر آن باشد که طراحان برنامه درسی مبتنی بر موک هنوز از قالب آموزش از راه دور منفصل نشده‌اند و رگه‌هایی از آن آموزش که در نوع خود آموزش سنتی قلمداد می‌شود را حفظ کرده‌اند. زیرا علی‌رغم توسعه صوری دروس الکترونیکی، در بسیاری از

صموتی، سیدمحمود، دوراندیش، احمدرضا (۱۳۹۵). مهارت، شایستگی، صلاحیت و تلفیق. *فصلنامه رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاراندیش*، ۴۲، ۳۲-۲۷

غلام‌پور، میثم، رستمی‌نژاد، محمدعلی، پورشافعی، هادی (۱۳۹۸). شناسایی عوامل کلیدی موفقیت دوره‌های موک؛ سنتز پژوهی بر اساس مدل روبرتس. *فصلنامه پژوهش‌های برنامه درسی*، ۹ (۲): ۱۶۲-۱۳۹

فتحی، ناصر، شعبانی راوری، علیرضا (۱۳۸۶). *مروارید پنهان: الگوی علمی و تجربی پرورش مدیران آینده سایپا*. تهران: موسسه فرهنگی ورزشی سایپا

کاشی نهنجی، وحیده، اسفندیاری مقدم، علیرضا، عرفانی، نصراله (۱۳۹۶). تدوین مدل ساختاری استاندارد توسعه حرفه‌ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان. *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، ۱۰ (۳۶): ۱۰۲-۶۹

کریمی، زهره، سراجی، فرهاد، معروفی، یحیی (۱۳۹۷). برنامه درسی روایت پژوهی و توسعه حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان. *نظریه و عمل در برنامه درسی*، ۵ (۹): ۱۰۴-۶۹

کریمیان، حیدر، آراسته، حمیدرضا، بهرنگی، محمدرضا، زین‌آبادی، حسن رضا (۱۳۹۷). طراحی و تبیین چارچوب شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجو معلمان دوره ابتدایی دانشگاه فرهنگیان. *نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۱ (۵): ۱۹۰-۱۷۸

لوی، الف (۱۳۹۸). *برنامه‌ریزی درسی مدارس (مبانی برنامه‌ریزی آموزشی برنامه)*. ترجمه فریده مشایخ، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مدرسه برهان

محمودی، امیرحسین، عابدی، اکرم، حیدری، یونس (۱۳۹۱). بررسی شایستگی‌های حرفه‌ای مدیران گروه‌های آموزشی. *فرایند مدیریت و توسعه*، ۲۵ (۱): ۹۲-۶۹

مذبوحی، سعید، تلافی‌داریانی، فاطمه (۱۴۰۰). تأثیر موک بر یادگیری و یادداری درس قرآن کریم. *روانشناسی تربیتی*، ۱۷ (۵۹): ۱۲۳-۴۰۵

ملکی، حسن (۱۳۹۸). *برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل)*. مشهد: پیام اندیشه

مهدوی هزاوه، ملکی، حسن، مهرمحمدی، محمود، عباس‌پور، عباس (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی نظام برنامه درسی مبتنی بر شایستگی‌ها در برنامه تربیت معلم دوره ابتدایی

سپاسگزاری

نویسندگان پژوهش حاضر بر خود لازم دانستند که از کلیه افرادی که در پژوهش شرکت نمودند، کمال تشکر و سپاس خود را ابراز نماید.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

پورقاز، شیرین، توماج، عبدالجلال، غلامی، کلثوم (۱۳۹۹). تأثیر آموزش مبتنی بر موک و معکوس بر سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نارسایی توجه/فزون‌کنشی. *فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۱۰ (۴۰): ۸۷-۶۷

جعفری، اسماعیل، فتحی و اجاره‌گاه، کوروش، عارفی، محبوبه، رضایی‌زاده، مرتضی (۱۳۹۶). اعتبار سنجی برنامه درسی مبتنی بر موک در آموزش عالی. *فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۸ (۲۹): ۱۸۰-۱۶۱

جعفری، اسماعیل، فتحی و اجاره‌گاه، کوروش، عارفی، محبوبه، رضایی‌زاده، مرتضی (۱۳۹۸). تدوین الگویی برای برنامه درسی مبتنی بر موک در آموزش عالی با استفاده از نظریه داده بنیاد (مورد مطالعه آموزش عالی ایران). *نشریه علمی فناوری آموزش*، ۱۳ (۳): ۵۹۳-۵۸۱

درتاج، فریبا، زارعی زوارکی، اسماعیل، علی‌آبادی، خدیجه (۱۳۹۶). طراحی و اعتباریابی الگوی آموزش از راه دور مبتنی بر موک برای دانشجویان. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی*، ۱۳ (۴۴): ۱۰۸-۸۳

رحمتی کرهوردی، سارا، شمس‌مورکانی، غلامرضا، شامی زنجانی، مهدی، ابوالقاسمی، محمود (۱۴۰۰). ارائه چارچوبی برای تبیین شایستگی‌های رهبران دیجیتال با روش فراترکیب. *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی*، ۱۳ (۱): ۴۲-۹

سامیان، مسعود، موحدی، رضا، سعدی، حشمت‌اله، صالحی عمران، ابراهیم (۱۳۹۹). مدل شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان کشاورزی از دیدگاه خبرگان. *مدیریت آموزش کشاورزی*، ۵۵، ۱۵۶-۱۳۷

- Gaff G, Ratcliff L. (1996). *Handbook of the undergraduate curriculum: A comprehensive guide to purposes, structures, practices and change*. United States: John Wiley and Sons
- Kennedy, J. (2014). Characteristics of Massive Open Online Courses (MOOCs): A Research Review. 2009-2012. *Journal of Interactive Online Learning*, 13(1).
- Khalid, B., Chaveesuk, S., & Chayasoonthorn (2021). Moocs adoption in higher education: A management perspective. *Polish Journal of Management Studies* 23(1), 239-256
- Kirschner, P., Van Vilsteren, P., Hummel, H., & Wigman, M. (1997). The design of a study environment for acquiring academic and professional competence. *Studies in Higher Education*, 22 (2)
- Kunter, M., Klusmann, U., Baumert, J., Richter, D., Voss, T., Hachfeld, A. (2013). Professional competence of teachers: Effects on instructional quality and student development. *J Educ Psychol*, 105(3):805.
- Lim, V., Wee, L., Teo, J., & Ng, S. (2017). Massive Open and Online Courses and Open Education Resources in Singapore. *Arxiv Preprint Arxiv*, 1708.08743.
- Mali, A. (2016). Massive Open Online Courses. *Eduinspire an interational journal*, IISN-2349-7076
- Manolescu, B.N., Berceanu, M., Cintează, D. (2013). Effect of the nutritional supplement ALAnerv on the serum PON1 activity in post-acute stroke patients. *Pharmacol Rep*, 65(3), 743-750
- Rodriguez, C.O. (2012). MOOCs and the Al-Stanford like courses: Two successful and distinct course formats for massive open online courses. *Europian Journal of open, Distance and E-Learning*, 15 (2), 32-48
- Stracke, C.M., & Trisolini, G. (2021). A Systematic Literature Review on the Quality of MOOCs. *Sustainability*, 13(11), 5817
- Lazaroni, M., & Junior, R. (2015). *The Impact of Massive Open Online Courses on the University Curriculum*. Teaching and learning conference changing landscapes, Rethinking practice university of west London
- کشورهای مالزی، هندوستان و ایران. *مطالعات برنامه درسی*، ۴۱: ۶۴-۲۳
- مومنی مهموئی، حسین، کاظم پور، اسماعیل، تفرشی، محمد (۱۳۹۰). برنامه ریزی درسی مبتنی بر شایستگی؛ راهبردی مطلوب برای توسعه شایستگی های اساسی. *راهبردهای آموزش*، ۴(۳): ۱۴۹-۱۴۳
- نوروزی، مریم (۱۴۰۰). *طراحی و اعتباربخشی برنامه درسی مدرسه کسب و کار برای دوره متوسطه*. رساله دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن
- Baumert, J., & Kunter, M. (2013). *The COACTIV model of teachers' professional competence*. Genre: Book Chapte
- Boyatzis, R.E., Leonard, D., Rhee, K., Wheeler, J.V. (1996). *Competencies can be developed, but not the way we thought*. [https://www.researchgate.net publication 290795278](https://www.researchgate.net/publication/290795278)
- Breslow, L., Pritchard, D.E., Deboer, J., Stump, G.S., Ho, A.D., Seaton, D.T. (2013). *Studying learning in the in the Worldwide Classroom: Research into edX's First MOOC*. Research and Practice in Assessment, 8, 13-25
- Chiappe-Laverde, L., Hine, N., Martinez- Silva, J.A. (2015). *Literatura y práctica: una revisión crítica acerca de los MOOC= Literature and Practice: A Critical Review of MOOCs*.
- Dessler, G. (2013). *A framework for human resource management*. 7rd ed, Pearson Education India
- Dochy, P., & Nickmans, G. (2005). *Competence-based education and assessment*. Theory and practice of flexible learning. Utrecht: Lemma.
- Dumitriu, C., & Dumitriu, G. (2011). Experimental Research Regarding the Development of Psychosocial Competencies of the Beginning Teachers. *International Conference on Education and Educational Psychology*, 29, 794 – 802
- Ellis, A.K. (2004). *The Evolution of Curriculum Development in the Context of Increasing Social and Environmental Complexity*. Exemplars of curriculum theory. New York: Eye on Education, Inc.

- Mahajan, R., Gupta, P., & Singh, T. (2019). Massive open online courses: Concept and implications. *Indian pediatrics*, 56(6), 489-495
- Wong, B.T.M. (2016). Factors leading to effective teaching of MOOCS. *Asian Association of Open Universities Journal*, 11 (1), 105-118.

